

Sygn. akt III Ca 586/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Hupa-Dębska

Sędzia SO Gabriela Sobczyk

SO Marcin Rak (spr.)

Protokolant Paulina Kozioł

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa P. K.

przeciwko A. A. (Spółce Akcyjnej) we Francji Oddziałowi w Polsce

z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 26 stycznia 2015 r., sygn. akt I C 1390/13

1. oddała apelację;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Marcin Rak SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Gabriela Sobczyk

Sygn. akt III Ca 586/15

UZASADNIENIE

Powód domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 3.300 złotych z ustawowymi odsetkami od 10 września 2013 roku i kosztami sporu. Dochodzona pozwem należność główna stanowiła odszkodowanie równe kosztom wynajmu pojazdu zastępczego, które według powoda powinien ponieść pozwany jako ubezpieczyciel odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody komunikacyjnej.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów sporu. Zarzucił, że najem pojazdu zastępczego nie był konieczny albowiem uszkodzenia, za które pozwana odpowiadała nic czyniły uszkodzonego pojazdu niesprawnym. Nadto korzystanie z pojazdu zastępczego przez okres 22 dni znacznie zwiększało szkodę co stanowiło o działaniu

wbrew obowiązku jej minimalizacji. Pozwany zakwestionował też dzienną stawkę najmu pojazdu zastępczego uznając ją za zawyżoną.

Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda 900 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 10 września 2013 roku; oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego 56,99 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrok ten zapadł po ustaleniu, że w kolizji drogowej z dnia 20 lipca 2013 roku uszkodzeniu uległ pojazd V. (...) stanowiący współwłasność S. Z. i A. Z.. Sprawca kolizji korzystał z gwarantowanej przez pozwanego ochrony w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. Po zgłoszeniu szkody pozwany przeprowadził postępowanie likwidacyjne i ustalił, że koszt naprawy auta przekracza jego wartość przed szkodą wobec czego wypłacił odszkodowanie na zasadzie tzw. „szkody całkowitej”.

Sąd Rejonowy ustalił też, że poszkodowani w dniu 23 lipca 2013 roku zbyli na rzecz powoda w drodze umowy cesji wierzytelność z tytułu uprawnienia do dochodzenia roszczeń dotyczących wynajmu pojazdu zastępczego w związku uszkodzeniem ich pojazdu. Tego samego dnia wynajęli i odebrali od powoda pojazd marki F. (...), który zwrócili dnia 13 sierpnia 2013 roku. Jednocześnie złożyli powodowi oświadczenie, że uszkodzony pojazd do czasu naprawienia nie może być użytkowany i nie posiadają innego pojazdu, którym mogliby go zastąpić, a samochód jest im niezbędny w życiu codziennym. Faktycznie z pojazdu zastępczego korzystali przez okres około jednego tygodnia.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 16 sierpnia 2013 roku powód wystawił na rzecz poszkodowanego S. Z. fakturę za wynajem pojazdu zastępczego przez okres 22 dni przy stawce brutto w wysokości 150 zł za dobę tj. na kwotę 3.300 zł brutto. Termin płatności oznaczono w fakturze na dzień 30 sierpnia 2013 roku.

Według ustaleń Sądu Rejonowego pismem z dnia 10 września 2013 roku pozwana poinformowała poszkodowanych, że brak jest podstaw do zwrotu kosztów wynikających z faktury VAT nr (...) z tytułu wynajmu pojazdu zastępczego ponieważ fakt naprawy uszkodzonego pojazdu nie został dotąd udowodniony. Powód pismem nadanym 25 października 2013 roku, powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty z opisanej faktury.

Sąd Rejonowy ustalił też, że wartość samochodu V. Passat przed szkodą wynosiła 3.000 zł., z kolei koszt naprawy wynosił 11.864,92 zł brutto. Uzasadniony, maksymalny czas technologicznej naprawy pojazdu wyniósłby 6 dni roboczych. Pojazd ten po szkodzie mógł się samodzielnie poruszać lecz nie przeszedłby badań diagnostycznych, których termin upływał w dniu 28 lipca 2012 roku.

Nadto według ustaleń Sądu Rejonowego uzasadniony czas wynajmu przez poszkodowanych pojazdu zastępczego wyniósł 9 dni kalendarzowych. Z kolei uśredniony rynkowy koszt wynajmu samochodu marki F. (...) i pojazdów tej samej klasy

w województwie (...) w 2013 roku wynosił 100 zł brutto za dobę.

Uwzględniając te ustalenia Sąd Rejonowy powołał art. 822 k.c., 463§2 k.c., 415 k.c., 361 - 363 k.c. oraz art. 19 ust. 1, art. 34 i art. 36 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 392 z późn. zm.).

Wywiódł, że zasada odpowiedzialności pozwanego jako ubezpieczyciela nie była sporna, a legitymacja czynna powoda miała swoje źródło w umowie cesji przenoszącej na niego sporną wierzytelność. Wskazał też, że postępowanie dowodowe nie wykazało aby którykolwiek z poszkodowanych współwłaścicieli w dacie szkody miał prawo do odliczenia podatku VAT od usług dotyczących wynajmu samochodu zastępczego. W konsekwencji odszkodowanie powinno obejmować sumę brutto tj. powiększoną o stawkę podatku VAT, wynoszącą 23 %.

Sąd Rejonowy podkreślił, że poszkodowani w rzeczywistości korzystali z pojazdu zastępczego przez okres około jednego tygodnia na co wprost wskazał jeden z nich w swoich zeznaniach. Zatem uwzględniając te zeznania jak i

wnioski opinii biegłego uznał, że żądanie pozwu zasługuje na uwzględnienie jedynie w części, to jest do kwoty 900 zł (tj. w 27,27 %) za 9 dni najmu. Sąd Rejonowy miał tu na względzie, że zgodnie z wnioskami biegłego uzasadniony czas najmu samochodu zastępczego to nic więcej niż 9 dni przy stawce rynkowej wynoszącej 100 zł brutto za dobę. Wywiódł, że pozwany może ponosić odpowiedzialność tylko w granicach normalnych, rynkowych stawek za najem oraz za typowy czas najmu usprawiedliwiony typowym czasem naprawy oraz dni potrzebnych do przygotowania, czyli łącznie 9 dni.

Odsetki od zasądzonej należności Sąd Rejonowy zasądził zgodnie z żądaniem pozwu powołując art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c. jako podstawę rozstrzygnięcia w tej części.

Dalej idące powództwo Sąd Rejonowy oddalił, zaś o kosztach orzekł na zasadzie art. 100 k.p.c. przy uwzględnieniu, że powód utrzymał się ze swoim żądaniem w 27%.

Apelację od tego wyroku w części oddalającej powództwo co do kwoty 2.400 złotych wniósł powód zarzucając naruszenie:

- art. 233§1 k.p.c. poprzez błędną ocenę materiału dowodowego poprzez uznanie, że koszty wypożyczenia pojazdu zastępczego należy rozliczać według średnich stawek rynkowych oraz błędne uznanie, że prawo do korzystania z pojazdu zastępczego kończyło się w dacie wykonania oględzin przez pozwanego, a nie w dacie powiadomienia poszkodowanego o sposobie rozliczenia szkody,
- art. 363§1 k.p.c. poprzez uznanie, że w sytuacji wyboru przez poszkodowanego sposobu naprawienia szkody jego roszczenie ogranicza się do refundacji poniesionych kosztów według średnich stawek rynkowych bez prawa do zwrotu kosztów faktycznie poniesionych,
- art. 415 k.c. w zw. z art. 822 k.c. poprzez uznanie, że pozwany nie jest obowiązany do pokrycia szkody w pełnej wysokości,
- art. 6 k.c. poprzez uznanie, że to na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia, że przedstawione faktury zawierają ceny odpowiadające nieokreślonym formalnie „średnim cenom rynkowym”.

Formułując te zarzuty domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

W uzasadnieniu apelacji podkreślał, że poszkodowani korzystali z pojazdu zastępczego do chwili uzyskania od pozwanego informacji o sposobie rozliczenia szkody to jest 6 sierpnia 2012 roku. W. tego za niezasadne uznał stanowisko Sądu Rejonowego, który przyznał odszkodowanie jedynie za 9 dni korzystania z tego pojazdu.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie art. 378§1 k.p.c. wyrok Sądu Rejonowego podlegał kontroli instancyjnej jedynie w zaskarżonym zakresie, to jest w części oddalającej powództwo. W pozostałej części, jako niezaskarżony, był bowiem prawomocny.

W tymże zakresie Sąd Okręgowy uznał, że poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne co do zasady były prawidłowe i wystarczające dla dokonania kontroli instancyjnej.

Korekty wymaga jedynie nieścisłość w zakresie ustalenia daty zwrotu pojazdu zastępczego przez poszkodowanych. Sąd Rejonowy przyjął bowiem na podstawie pisemnego oświadczenia poszkodowanych (k. 16 akt), że pojazd zastępczy znajdował się w ich dyspozycji od dnia 23 lipca 2013 roku do 13 sierpnia 2013 roku. Z zeznań poszkodowanego wynikało natomiast, że korzystał on z pojazdu przez okres około tygodnia, zaś „po zakończeniu korzystania” pojazd zwrócił (zeznania k. 100v). Uznać zatem trzeba, że to właśnie zeznania poszkodowanego przeczą temu aby pojazd zastępczy był w jego dyspozycji w okresie wskazanym w pozwie. Ustaleń faktycznych dokonać należało zatem w oparciu o te zeznania, nie zaś na podstawie pisemnego oświadczenia załączonego do akt sprawy. Oświadczenie to jako

dokument prywatny nie korzystało z domniemania zgodności z prawdą zawartych w nim stwierdzeń. Jak stanowi art. 245 k.p.c. stanowiło jedynie dowód złożenia oświadczenia określonej treści przez oznaczoną osobę, co nie było jednoznaczne z prawdziwością tego oświadczenia. W toku postępowania rzetelność oświadczenia została natomiast podważona wskazanymi zeznaniami poszkodowanego.

Zatem ustalenia Sądu Rejonowego, z uwzględnieniem wskazanej korekty Sąd Okręgowy uznał za własne bez potrzeby ich powielania. Zaznaczenia przy tym wymaga, że przedstawiona w apelacji argumentacja dotycząca naruszenia art. 233§1 k.p.c. nie mogła być uznana za trafną. Zarzuty dotyczące sposobu rozliczania wysokości kosztów dobowego najmu pojazdu zastępczego i czasu w jakim poszkodowany uprawniony był do korzystania z tego pojazdu nie są zarzutami z zakresu prawa procesowego lecz materialnego. Wszak dotyczą one zasady i zakresu odpowiedzialności ubezpieczyciela nie podlegających ocenie w oparciu o przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

Przechodząc do oceny zarzutów dotyczących naruszenia przepisów prawa materialnego na wstępie wskazać należy, że w orzecznictwo konsekwentnie wyrażany jest pogląd, iż odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego niesłużącego do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje tylko celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki. Przyjąć należy, że celowymi i ekonomicznie uzasadnionymi wydatkami są konieczne do poniesienia koszty występujące na rynku lokalnym (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2003 roku, III CZP 32/03, OSNC 2004/4/51 i z dnia 17 listopada 2011 r. III CZP 5/11, OSNC 2012/3/28).

W zakresie naprawienia szkody w pojeździe nic budzi też wątpliwości w jednolitym orzecznictwie, że kosztami takimi są koszty ustalone przez warsztat naprawczy, z pomocą którego poszkodowany likwiduje szkodę w pojeździe. Wobec tego niewątpliwie koszty te nie muszą być równe cenom średnim, jednakże skoro mają być kosztami „ekonomicznie uzasadnionymi” nie mogą znacząco od tych cen odbiegać. Konsekwentnie, w sytuacji gdy rażąco odbiegają od cen na rynku lokalnym, nie mogą być uznane za element szkody podlegającej refundacji przez ubezpieczyciela. Opisaną zasadę dotyczącą kosztów naprawy odnieść należy także do kosztów wynajmu pojazdu zastępczego, a to wobec braku podstaw do różnicowania odpowiedzialności ubezpieczyciela w obydwu zakresach.

Podkreślenia wymaga też, że zasadniczo odpowiedzialność ubezpieczyciela sprawy szkody komunikacyjnej nie ma charakteru absolutnego, co oznacza, że nie wszystkie wydatki pozostające w związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym mogą być refundowane, istnieje bowiem obowiązek wierzyciela zapobiegania szkodzie i zmniejszania jej rozmiarów (art. 354 § 2, art. 362 i 826 § 1 k.c.). Na dłużniku ciąży w związku z tym obowiązek zwrotu wydatków celowych i ekonomicznie uzasadnionych, pozwalających na wyeliminowanie negatywnych dla poszkodowanego następstw, niedających się wyeliminować w inny sposób, z zachowaniem rozsądnej proporcji między korzyścią wierzyciela a obciążeniem dłużnika. Nie jest celowe nadmierne rozszerzanie odpowiedzialności odszkodowawczej i w konsekwencji - gwarancyjnej ubezpieczyciela, co mogłoby prowadzić do wzrostu składek ubezpieczeniowych (por. uzasadnienie cytowanej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 roku III CZP 5/11).

W tym aspekcie nie do obrony jest twierdzenie, że każdorazowo jedynym

i wyłącznym wyznacznikiem celowości i ekonomicznej zasadności kosztów podlegających

zwrotowi przez ubezpieczyciela w ramach obowiązku kompensaty szkody, są koszty wynajmu pojazdu zastępczego określone w dokumencie księgowym wystawionym przez wypożyczalnię samochodów.

Wobec tego, w okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy, w których sporne koszty były wyższe od przeciętnych o 50% (a zatem znacznie), roszczenie powoda ograniczać musiało się do zwrotu średnich kosztów wynajmu odpowiedniego pojazdu, na co prawidłowo zważył Sąd Rejonowy. Pełnych kosztów dobowego najmu pojazdu zastępczego określonych w fakturze wystawionej poszkodowanym nie sposób było uznać za element szkody

podlegający refundacji przez ubezpieczyciela.

Zasada celowości i ekonomicznej zasadności wydatków na wynajem pojazdu

zastępczego odnosi się także do okresu wynajmu. W tym aspekcie przyjmuje się w orzecznictwie, że odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje opisane wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego w okresie niezbędnym do nabycia innego pojazdu mechanicznego, jeżeli odszkodowanie ustalone zostało w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy wartością pojazdu mechanicznego sprzed zdarzenia powodującego szkodę, a wartością pojazdu w stanie uszkodzonym, którego naprawa okazała się niemożliwa lub nieopłacalna (tzw. szkoda całkowita) (uchwała Sądu Najwyższego z 22 listopada 2013 roku, III CZP 76/13. OSNC 2014/9/85).

W przypadku tzw. „szkody całkowitej” nie jest zatem zasadne generalne ograniczanie odpowiedzialności ubezpieczyciela za zwrot kosztów najmu pojazdu zastępczego do czasu wyznaczonego potencjalnym okresem naprawy pojazdu uszkodzonego.

Przyjęcie przez Sąd Rejonowy poglądu odmiennego nie mogło jednak prowadzić do wzruszenia zaskarżonego wyroku. Rzecz bowiem w tym, że ocena zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej następuje indywidualnie w okolicznościach każdej sprawy. Okoliczności te uwzględniać muszą podstawę faktyczną żądania, którą sąd jest związany (art. 187§ 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 321 §1 k.p.c.).

Powód w pozwie nie domagał się zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego do czasu nabycia nowego pojazdu w miejsce uszkodzonego w kolizji. Nic ogóle jest wiadome czy poszkodowani taki pojazd nabyli, względnie czy naprawili uszkodzony pojazd przy użyciu części nieoryginalnych (lub używanych) doprowadzając go do sprawności technicznej umożliwiającej dopuszczenie do ruchu. Nie zostały zatem przytoczone i wykazane okoliczności pozwalające na ocenę zasadności żądania należności przewyższających już zasądzone. Powód nie wykazał celowości korzystania przez poszkodowanych z pojazdu zastępczego w okresie dłuższym 9 dni uwzględnionych przez Sąd Rejonowy. Nic wykazał tym samym aby w dalszym okresie poszkodowani byli pozbawieni możliwości korzystania ze

swojego pojazdu. Co więcej, sam poszkodowany zeznał, że z pojazdu zastępczego korzystał przez okres około tygodnia, a po zakończeniu korzystania pojazd zastępczy zwrócił.

Konkludując, zaskarżone rozstrzygnięcie pomimo częściowo błędnego uzasadnienia odpowiadało prawu.

Z tych też względów Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną, a to na podstawie art. 385 k.p.c.,

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Na zasądzoną na rzecz pozwanego tym tytułem kwotę składało się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości stawki minimalnej odpowiedniej do wartości przedmiotu sprawy, określonej na podstawie §6 pkt 3 w zw. z §13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku, w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku, poz. 461).

SSO Marcin Rak SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Gabriela Sobczyk